

Trends in autopsie - 2023

Versie 1.0 – April 2024

Auteur: Afdeling autopsie

Gegevens van 2023

In 2023 werden er meer dan 7.000 dieren onderzocht in de autopsiezaal. Deze cijfers zijn licht gedaald ten opzichte van vorig jaar, maar blijven in de lijn van eerdere jaren. Voor groepsdiagnostiek (varkens, pluimvee en pelsdieren) worden er tot vijf dieren aanvaard per autopsieverslag. De gedetailleerde gegevens zijn terug te vinden in Tabel 1.

Tabel 1: Overzicht autopsieverslagen en onderzochte dieren in 2023

	Aantal
Aantal autopsieverslagen	5628
Aantal onderzochte dieren	7112

In 2023 onderzocht DGZ, dankzij de financiële steun van het FAVV, meer dan 3.000 abortusdossiers van rundveebedrijven en schapen- en geitenbedrijven. Meer dan 3000 (3160) foetussen rundvee werden onderworpen aan een lijkschouwing, goed voor 2.981 dossiers. Verder werden er 99 abortusdossiers van schapen- en geitenbedrijven onderzocht, dit betrof 170 dieren. Het abortusprotocol omvat een standaardprotocol waarbij de nadruk ligt op monsternames voor verder onderzoek.

In Tabel 2 wordt een overzicht gegeven van het aantal autopsieverslagen (zonder abortusprotocol) per diersoort en per motief. Deze omvatten de lijkschouwingen in het kader van algemene diagnostiek, Veepeler, epidemiologische bewaking... Hierbij wordt een uitgebreide lijkschouwing uitgevoerd door een dierenarts veterinaire pathologie. Op basis van de aangeleverde anamnese en de vaststellingen bij lijkschouwing worden gepaste monsternames en aanvullende onderzoeken uitgevoerd.

Tabel 2: Overzicht autopsieverslagen in 2023 (uitgezonderd abortusprotocol) per diersoort en per motief

	Herkauwers en camelidae		Varkens		Pluimvee		Pelsdieren		Paardachtigen		Kleine huisdieren	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Diagnostiek	1299↓	98,9↑	778↑	84,7	138↑	61,1↑	28↓	100	24↓	100	34↑	100
Veepeler	10↓	0,8↓	141↑	15,3								
Verhoogde waakzaamheid					83↓	36,7↓						
Verdenking	4↑	0,3↑			5	2,2						
Totaal	1313 ~	100	919↓	100	226↓	100	28↓	100	24↓	100	34↑	100

Legende: ↓ daling - ↑ stijging - ~ stabiel

Onderzochte diersoorten:

- *Herkauwers + camelidae* = rund, schaap, geit, alpaca, bizon, (dam)hert, lama en ree
- *Pluimvee* = alle pluimvee + vogels (duif, eend, gans, kalkoen, kanarie, kip, nandoe, papegaai, uil, voliërevogel)
- *Pelsdieren* = konijn + haas + wallaby
- *Paardachtigen* = paard + pony + ezel + zebra
- *Kleine huisdieren* = hond + kat

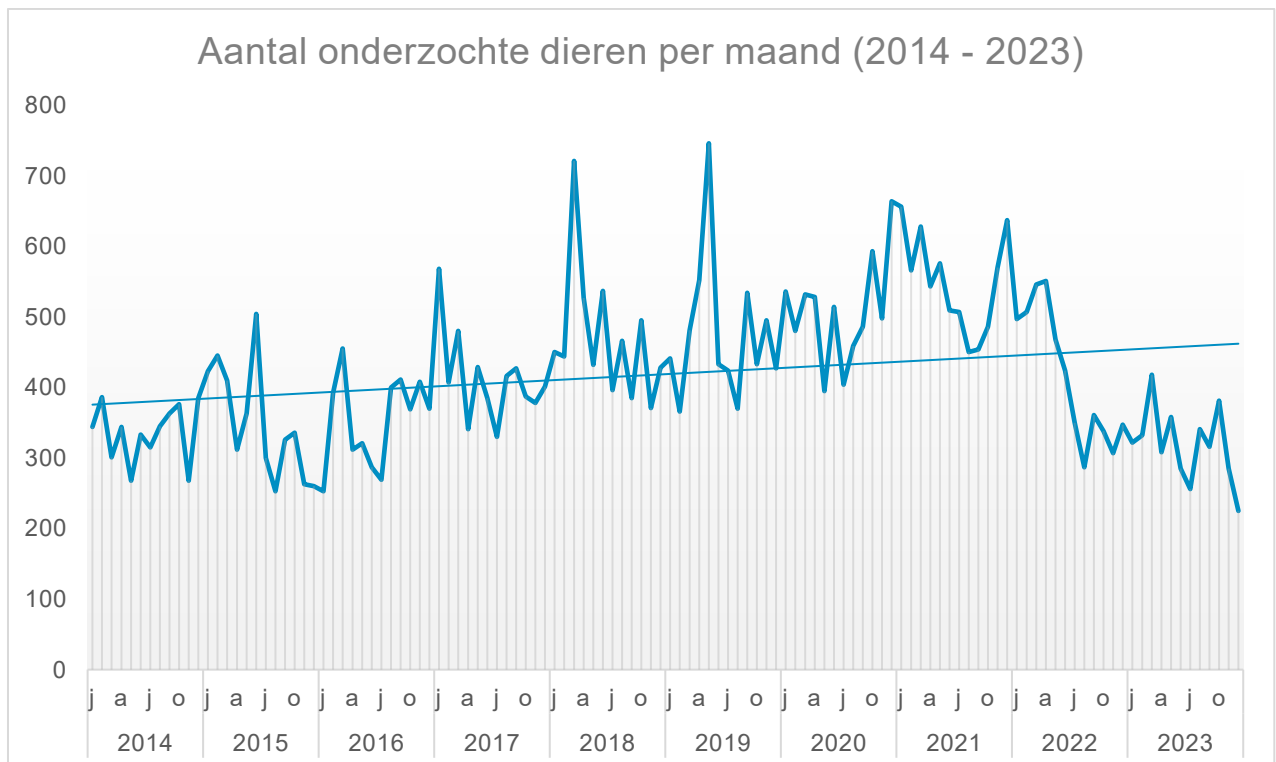
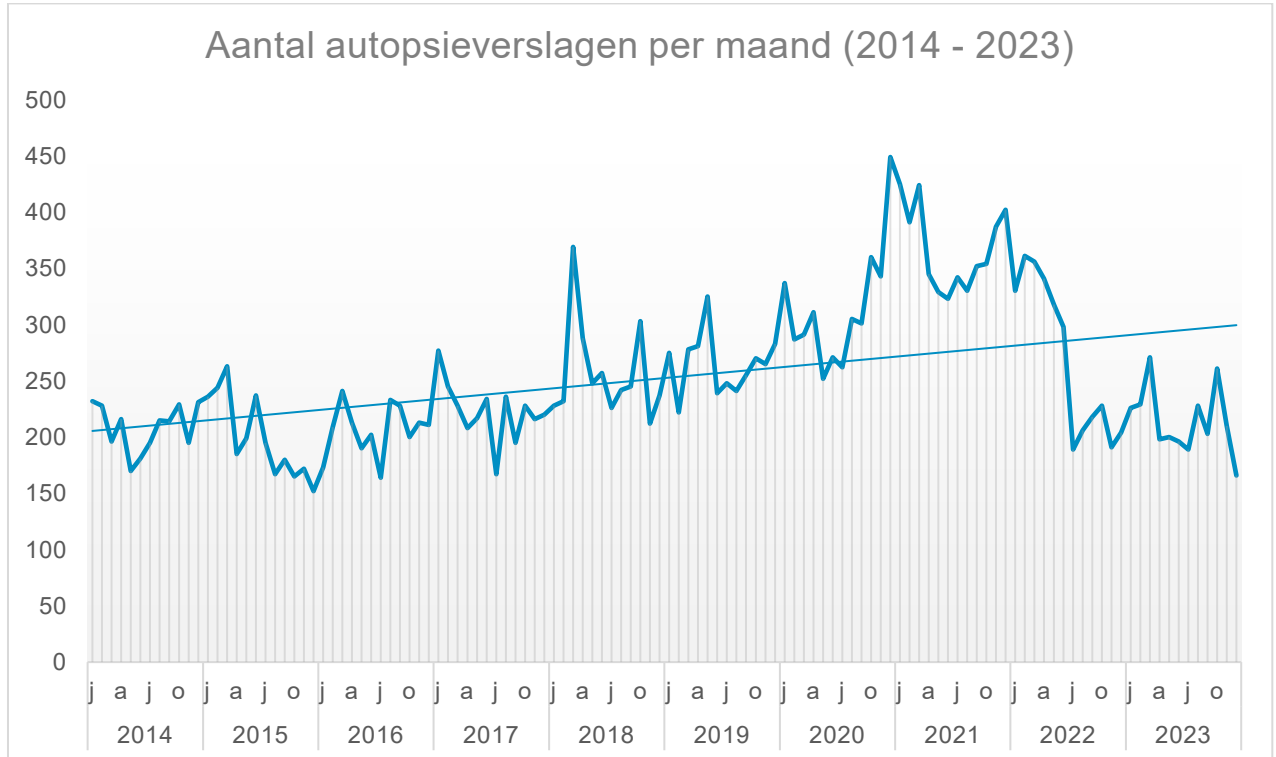
Ten opzichte van 2022 werden er over de diersoorten (uitgezonderd kleine huisdieren) heen minder autopsies uitgevoerd. Voor de meeste diersoorten is deze daling minimaal. De grootste daling in aantal dossiers situeren zich bij de varkens onder het motief verhoogde waakzaamheid.

De dossiers met als motief verhoogde waakzaamheid kaderen in de bewaking van aangifteplichtige ziektes. Bij herkauwers was dit voor dieren verdacht van IBR (Infectieuze Boviene Rhinotracheïtis) en bij pluimvee voor aviaire influenza (AI) of Newcastle Disease (NCD). Sinds half september 2018 werd het motief verhoogde waakzaamheid ook uitgevoerd voor de Afrikaanse Varkenspest (AVP) bij varkens. Bij dieren die onder dit motief werden aangeleverd, werden een pool van organen (milt, nier, mesenteriale lymfeknoop en tonsil) bemonsterd voor een PCR test naar AVP. Op 1 juli 2022 werd de financiering hiervoor aangepast. Hier zal verder op in worden gegaan bij de respectievelijke diersoort.

Algemene trends van de laatste 10 jaar

In onderstaande twee grafieken wordt een overzicht gegeven van het aantal uitgevoerde lijkschouwingen en respectievelijk het aantal onderzochte dieren over de laatste vijf jaren heen. Deze grafieken zijn verschillend aangezien er bij groepsdiagnostiek meerdere dieren kunnen worden opgenomen in één autopsieverslag. De dossiers van het abortusprotocol werden in deze grafieken niet opgenomen.

Over de laatste jaren zien we een geleidelijke stijging van het aantal autopsieverslagen en het aantal onderzochte dieren. De pieken in het aantal autopsieverslagen vanaf de tweede helft van 2020 en in 2021 zijn toe te schrijven aan een piek in de varkensdiagnostiek ten gevolge van de verplichting om varkens voor de start van een behandeling te onderzoeken op AVP naar aanleiding van de detectie van dit virus in ons land bij everzwijnen in september 2018. De duidelijke terugval vanaf juli 2022 valt samen met een wijziging in deze regelgeving waardoor het verplichte onderzoek naar AVP op varkenskadavers verviel. Ten opzichte van 2021 zien we vanaf de tweede helft van 2022 dan ook een sterke daling van het aantal autopsieverslagen met 27% en een daling van het aantal dieren met 25%. Deze daling zette zich in 2023 voort: we zagen een daling van het aantal autopsieverslagen met ongeveer 20% en van het aantal dieren met ongeveer 23%.

Hieronder worden de trends van de laatste vijf jaar meer gedetailleerd besproken per diersoortgroep.

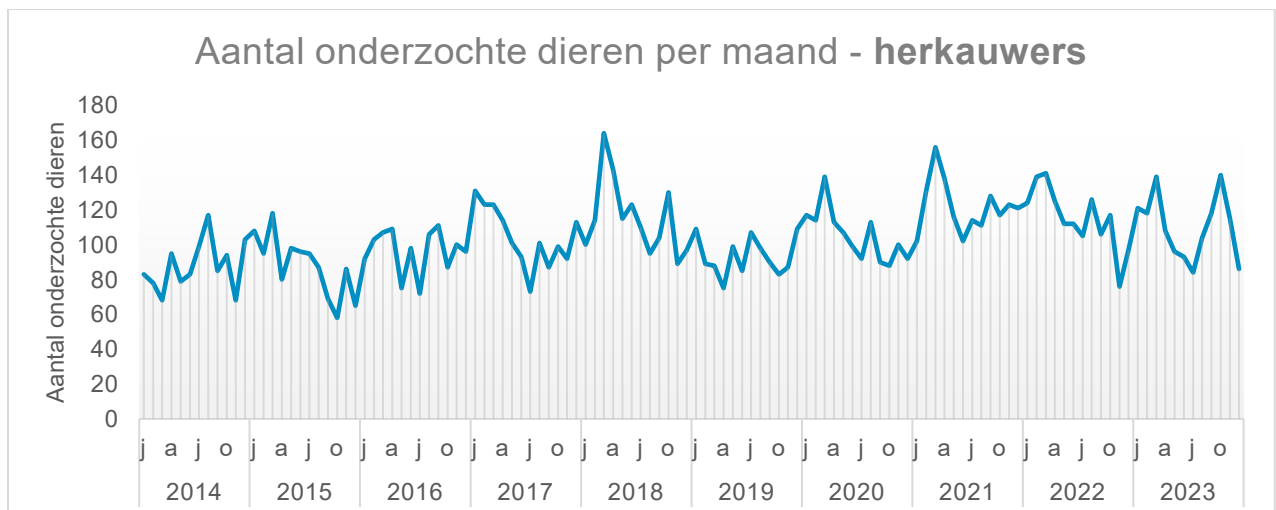

Trends - herkauwers

In onderstaande grafieken zien we het aantal autopsieverslagen en het aantal onderzochte dieren voor de categorie herkauwers (rund, schaap, geit, (dam)hert, alpaca, bizon).

Beide grafieken zijn gelijkaardig opgebouwd gezien bij rundvee steeds één dier per autopsiedossier wordt behandeld. Bij schapen en geiten worden wel meerdere dieren in een dossier behandeld wanneer het een groepsproblematiek betreft.

Bij herkauwers is er een beperkte seizoensinvloed, waardoor het in de wintermaanden over het algemeen iets drukker is dan tijdens de rest van het jaar. We zagen in 2023 een lichte stijging (2,6%) van het aantal autopsieverslagen voor rundvee ten opzichte van 2022, waar dit in 2022 nog een lichte daling was met 4% ten opzichte van 2021. Nadat er de laatste twee jaar een stijging werd opgetekend in het aantal autopsieverslagen bij kleine herkauwers (+46% in 2021 en +4% in 2022) werd er nu een daling gezien van ongeveer 15% ten opzichte van 2022. Voor 2023 schommelde het aantal autopsieverslagen per maand tussen de 139 (oktober) en de 85 (december).

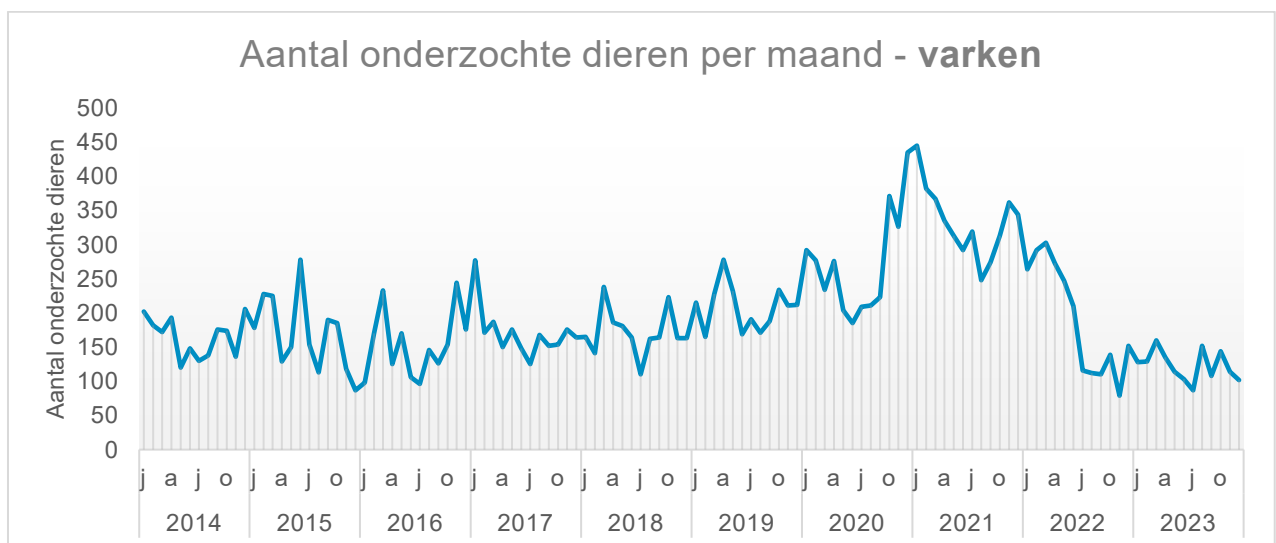
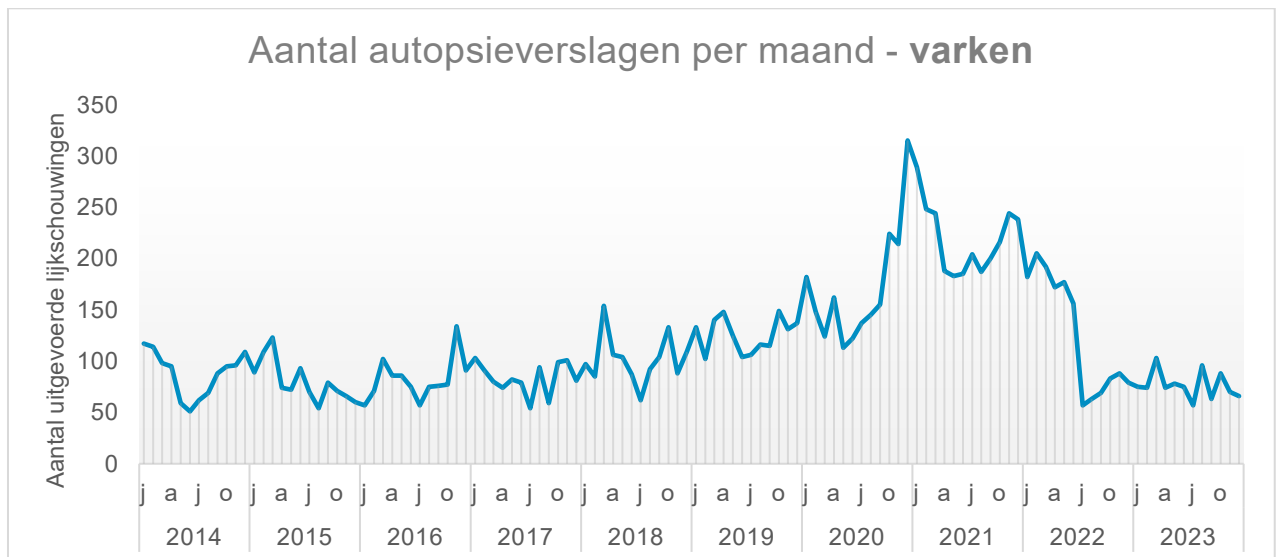

Trends – varken

Ook hier zien we in onderstaande grafieken het aantal autopsieverslagen en het aantal onderzochte dieren voor de categorie varkens. Gezien het bij zuigende of gespeende biggen dikwijls groepsdiagnostiek betreft, worden over het algemeen verschillende dieren (maximaal vijf) in één autopsieverslag besproken. Bij fokdieren (zeugen en beren) betreft het hoofdzakelijk individuele sterftes, waardoor meestal maar één dier per autopsieverslag wordt besproken. De categorie vleesvarkens sluit aan bij beide opties.

In de autopsiezaal zijn ook 277 dossiers met foetussen of vroeggeboren biggen behandeld. Deze dieren zijn niet opgenomen in onderstaande grafieken. Meer info hierover kan teruggevonden worden in het gedetailleerd jaarverslag 2023 voor varken.

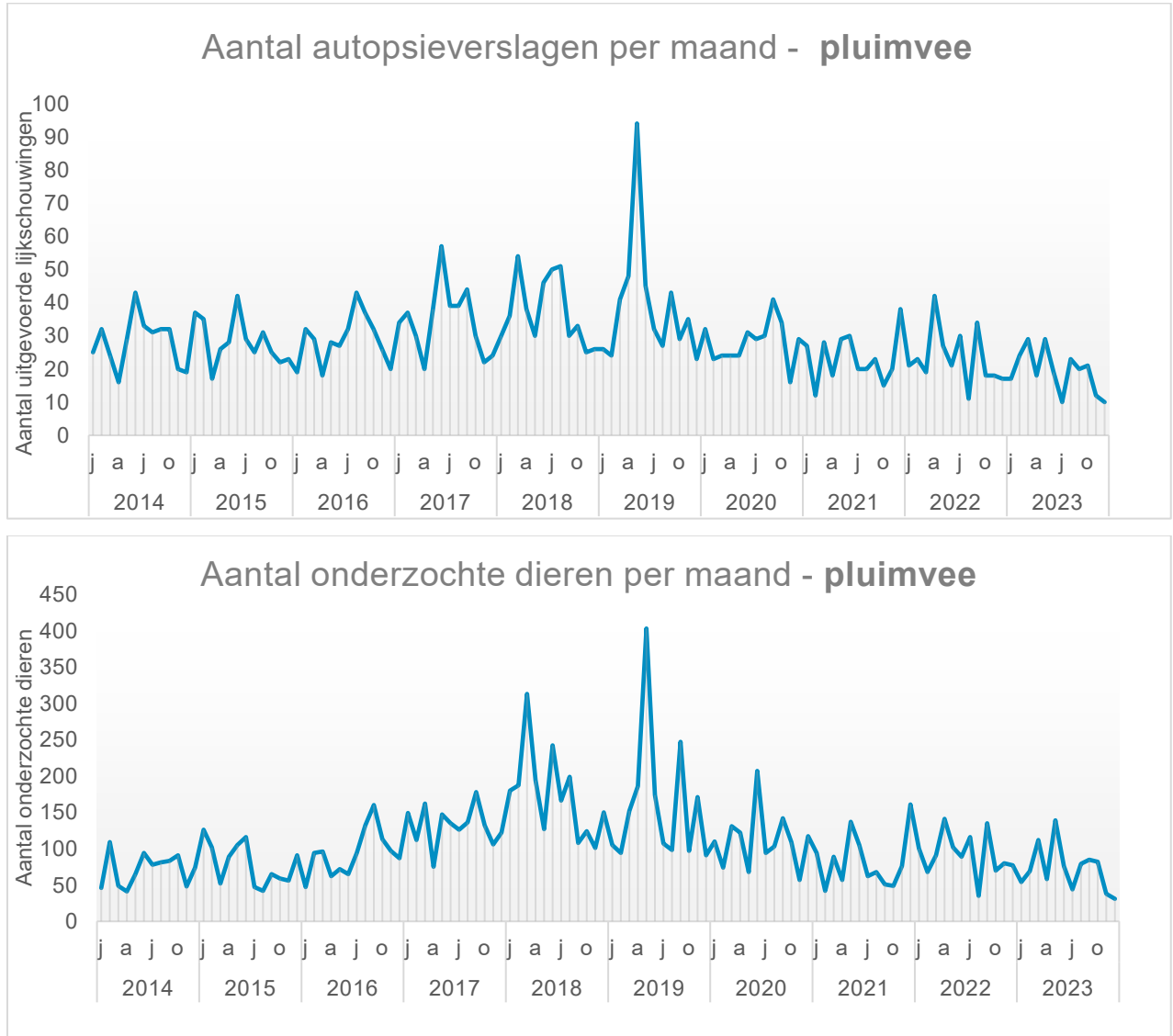
Vanaf 1 juli 2022 was er een opvallende daling in het aantal dossiers. In 2023 was er een stabilisatie van het aantal dossiers. Deze daling hangt samen met de gewijzigde financiering voor AVP vanuit het FAVV. Het FAVV heeft sinds de detectie van AVP binnen de everzwijnpopulatie in 2018 alle kosten van alle AVP-analyses, de ophaling, autopsie en bemonstering van de kadavers gedragen voor deze verhoogde waakzaamheid. Omdat er na verloop van tijd meer en meer voor werd geopteerd om kadavers in plaats van bloedmonsters over te maken voor AVP-analyse, steeg het kostenplaatje van dit toezicht significant. Daarom werd vanuit het FAVV beslist om de verhoogde waakzaamheid voor AVP terug te brengen tot zijn essentie, namelijk het onderzoek van drie bloedmonsters van een groep zieke varkens. Sinds eind 2023 is deze bloedmonsternamen niet langer verplicht.

Het aantal autopsieverslagen schommelde in 2023 per maand tussen de 103 (maart) en de 57 (juli). Maandelijks werden er gemiddeld varkens 123 gelijkschouwd (191 in 2022, 333 in 2021, 270 in 2020 en 208 in 2019), goed voor zo'n 77 dossiers per maand (127 in 2022, 219 in 2021, 170 in 2020 en 126 in 2019).

Trends – pluimvee

Onderstaande grafieken tonen het aantal autopsieverslagen en het aantal onderzochte dieren voor de categorie pluimvee. Industrieel pluimvee is typisch groepsdiagnostiek waardoor tot vijf dieren worden gelijkschouwd per autopsieverslag. Indien meerdere hokken worden aangeboden, worden maximaal vijf dieren per hok gelijkschouwd. Dit verklaart het grote aantal dieren voor een beperkter aantal autopsieverslagen. Hobbypluimvee omvat zowel groepsdiagnostiek als individuele diagnostiek waardoor het aantal dieren per autopsieverslag varieert (met een maximum van vijf).

In vergelijking met 2019 hadden we in 2023, net zoals in 2020, 2021 en 2022 een lager aantal autopsieverslagen voor pluimvee. Dit is te wijten aan de uitgesproken piek in het aantal autopsieverslagen voor pluimvee in 2019 die samenviel met de uitbraak van een laagpathogene aviaire influenzastam (H3N1) in de Belgische pluimveesector. Toch was er in het najaar van 2021 en het voorjaar van 2022 opnieuw een stijging, te wijten aan meerdere uitbraken van de hoogpathogene stam H5N1, op diverse locaties in Vlaanderen alsook in buurland Frankrijk. Net zoals in 2021 en 2022 waren er in de loop van 2023 ook verschillende bevestigde gevallen van hoogpathogene aviaire influenza (type H5) verspreid over het ganse land. Nieuw in 2023 is dat er kan gekozen worden voor een gerichte monsternamen voor onderzoek op aviaire Influenza in plaats van een volledig autopsie, een combinatie van beide is ook mogelijk. Daardoor werden in 2023 88 dossiers behandeld onder 'verhoogde waakzaamheid/verdenking' in combinatie met een autopsie, wat een daling is ten opzichte van vorige jaren: 143 dossiers in 2022, 214 dossiers in 2021, 114 dossiers in 2020, 166 dossiers in 2019. Gemiddeld werden er per maand 73 stuks pluimvee gelijkschouwd, deze waren afkomstig van gemiddeld 19,3 dossiers. Eén dossier bevatte gemiddeld 3,7 stuks pluimvee. Maart en mei waren de drukste maanden met elk een totaal van 29 dossiers. In juli en december werd het kleinste aantal dossiers behandeld, namelijk tien.

Naast dit algemene trendverslag is er nog een gedetailleerd verslag beschikbaar voor rundvee, kleine herkauwers, kameelachtigen, paard, varken, konijn, kleine huisdieren en pluimvee. Hierin worden per diersoort de verschillende leeftijdscategorieën uitgesplitst en worden de meest voorkomende doodsoorzaken besproken.

Deze verslagen kan je terugvinden op onze website: <https://www.dgz.be/autopsie>.

Contactgegevens

Met je vragen over autopsie bij de verschillende diersoorten kan je terecht bij DGZ op tel. 078 05 05 23 of e-mail helpdesk@dgz.be.